

Alirskolan

Plan mot kränkande behandling 2024/2025

Innehållsförteckning

1	Grunduppgifter	4
2	Förskolans och skolans uppdrag	5
	2.1 Barnen och elevernas delaktighet	5
	2.2 Vårdnadshavarnas delaktighet	5
	2.3 Personalens delaktighet	6
	2.4 Förankring av planen	6
3	Utvärdering	8
	3.1 Utvärdering av fjolårets plan	8
	3.1.1 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan	8
	3.2 Årets plan	8
4	Kartläggning	9
	4.1 Kartläggningsmetoder	9
	4.2 Områden som berörs av kartläggningen	9
	4.3 Hur personalen har involverats i kartläggningen	9
	4.4 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen	10
	4.5 Resultat	10
	4.6 Analys	11
5	Främjande och förebyggande utvecklingsinsatser	12
	5.1 Kommande utvecklingsinsatser	12
	5.1.1 Normer och värden	12
6	Akuta situationer - rutiner vid anmälan om kränkningar, diskrimineringar och trakasserier	16
	6.1 Barn, elever och vårdnadshavare	16
	6.2 Personal anmäler kränkning	16
	6.3 Rutiner för när barn och elever kränker varandra	16
	6.3.1 Utred vad som hänt	16
	6.3.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna	16
	6.3.3 Följ upp och utvärdera	17
	6.3.4 Dokumentera	17

6.4 Rutiner när barn eller elev kränks av personal - utredning	17
6.4.1 Utred vad som hänt	17
6.4.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna	18
6.4.3 Följ upp och utvärdera	18
6.4.4 Viktigt att dokumentera	18
7 Begrepp.....	19
7.1 Diskriminering	19
7.2 Direkt diskriminering	19
7.3 Indirekt diskriminering.....	19
8 Trakasserier och kränkande behandling	20
8.1 Trakasserier	20
8.2 Kränkande behandling	20
8.3 Sexuella trakasserier.....	20
9 Repressalier	21
10 Diskrimineringsgrunder.....	22
10.1 Kön.....	22
10.2 Könsidentitet eller könsuttryck	22
10.3 Etnisk tillhörighet.....	23
10.4 Religion eller annan trosuppfattning.....	23
10.5 Funktionsnedsättning	23
10.6 Sexuell läggning.....	24
10.7 Ålder	24

Bilagor

Bilaga 1: Våldspyramiden

Bilaga 2: HP konflikt elever_bilaga till Plan mot_Ht24

1 Grunduppgifter

Alirskolans är en högstadieskola för elever i årskurs 7–9 i grundskola och anpassad grundskola. Under läsåret 2024–2025 omfattar verksamheten cirka 330 elever och närmare 60 vuxna. Utöver skolans personal möter eleverna modersmåls lärare och fritidsledare under skoldagen.

Rektor har huvudansvar för Alirskolans plan mot kränkande behandling. Skolans personal ansvarar för att ha god kännedom om planen. Arbetet för att synliggöra, genomföra samt förbättra planen sker i olika forum tillsammans med elever och all personal på skolan.

Augusti 2020 tog personal och skolledning beslut om Alirskolans vision och mål:

Alirskolan – en skola för alla

Tillsammans skapar vi trygghet, trivsel och glädje

På Alirskolan

- möts du av engagerad och professionell personal som har ditt lärande i fokus
- får du stöd och utmaning i en lärande och kreativ miljö
- får just du lyckas

Tillsammans utvecklar vi kunskap för livet!

Alirskolans mål

Varje elev ska

- känna sig trygg och må bra i skolan
- utveckla ett demokratiskt och hänsynsfullt förhållningssätt
- kontinuerligt utveckla och förbättra sina förmågor och färdigheter
- utifrån aktuell årskurs nå minst godtagbara kunskaper i alla ämnen

Ordningsregler, Alirskolan 2024–2025 – tillsammans med elevrådet har beslut tagits att behålla ordningsreglerna från tidigare år.

Ta hand om dig själv

Ta hand om andra

Ta hand om vår skola

2 Förskolans och skolans uppdrag

Varje förskola och skola ska se till att varje verksamhet arbetar målinriktat mot kränkande behandling av barn och elever. Det innebär att varje förskola och skola ska

- Sätta in åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling
- Varje år upprätta en plan mot kränkande behandling
- Involvera barn och elever i det förebyggande arbetet, bland annat med att kartlägga tryggheten på förskolan och skolan för att ta fram planen
- Leva upp till handlingsplikten

2.1 Barnen och elevernas delaktighet

Alirskolans elevråd har en central roll i arbetet för en god gemensam arbetsmiljö. Klassernas elevrådsrepresentanter träffas tillsammans med rektor, biträdande rektor samt kurator en gång i månaden.

Inför elevrådets möten genomförs klassråd där trygghet och studiero är en punkt på dagordningen. Klassernas representanter lyfter aktuella frågor i elevrådet och återkopplar till klasskamraterna efter elevrådets möten.

Varje klass har även ett elevskyddsombud som deltar i den arbetsmiljöutbildning som genomförs en gång per år. Under läsåret 2024-2025 träffas elevskyddsombud, skyddsombud för personal, facklig företrädare, biträdande rektor samt rektor i skolans samverkansgrupp, LOSAM en gång per termin.

Under höstterminen 2024 införs ESAM, elevsamverkansmöte som ersätter elevrådsmöten och möten för elevskyddsombud. I ESAM ingår elevrådsrepresentanter samt elevskyddsombud, i dessa möten som hålls en gång per månad ingår även kurator, biträdande rektor samt rektor.

Utöver det dagliga arbetet i undervisning och mellanrumprocesser används mentorstid och Lagdagar för riktat arbete med trygghet och studiero på klass- och skolnivå.

Inför uppdatering av plan mot kränkande behandling sker arbete i mentorsgrupper, i klassråd samt elevråd/ESAM.

2.2 Vårdnadshavarnas delaktighet

Alirskolans plan mot kränkande behandling delas med vårdnadshavare på skolans lärplattform, Unikum. Planen publiceras även på skolans hemsida.

Planen nämns på vårdnadshavarmöten och i elevmöten.

2.3 Personalens delaktighet

Utöver det individuella ansvaret att under läsåret följa skolans plan mot kränkande behandling lyfts planen, värdegrundsarbete samt skolgemensamt arbete för att främja trygghet och studiero i personalgruppen för gemensam reflektion och analys i

- arbetslag
- arbetslagens elevhälsomöten (EHM)
- samverkan med elevhälsoteamet (EHT)
- arbetsplatsmöten (APT)
- kompetensutvecklingsdagar

Personal som arbetar i skolans klasser har varit delaktiga i de samtal som förts i klasserna när skolans plan mot kränkande behandling har lyfts.

Plan mot kränkande behandling lyfts även i arbete som sker i skolans ledningsgrupp samt i elevhälsoteamet (EHT).

Rektor har uppföljningsmöten för samarbete med Serviceenheten samt fritidsledare för att främja gemensamt förhållningssätt.

Samverkan sker tillsammans med Torsbergsgymnasiet och personal i den gemensamma skolrestaurangen.

2.4 Förankring av planen

Arbetet med den årliga revideringen av Plan mot kränkande behandling är en del i arbetet med att förankra planen hos elever och personal.

Uppdaterad plan delas i:

- veckoinformation till personal
- Unikum (skolans lärplattform)

Uppdaterad plan lyfts i/vid:

- mentorstid
- klassråd
- elevsamverkansmöten (ESAM)
- skolans samverkansgrupp (LOSAM)
- ledningsgruppen
- elevhälsoteamet (EHT)
- APT

Planen förankras ytterligare i samband med händelser som till exempel kränkningsärenden där samtals förs. En viktig del i dessa samtal är lärande för alternativa strategier och ökad förståelse för det gemensamma ansvaret för att alla elever känner sig trygga och mår bra på skolan.

Rektor ansvarar för att:

- all personal får kontinuerlig uppdatering om planens mål och innehåll
- vårdnadshavare får tillgång till skolans plan och ges möjlighet att medverka vid uppföljning, revidering och/eller upprättande av ny plan

All personal ansvarar för att:

- verka för att planen följs
- alla elever har kännedom om planens innehåll

Lärare, mentorer ansvarar för att:

- elever har kännedom om planen och förväntningarna på gemensamt ansvarstagande
- planen aktualiseras på föräldramöten under läsåret och vid behov.

Eleverna ansvarar för att:

- bidra i det gemensamma arbetet för att skolan skall vara en trygg plats för alla
- bidra med erfarenheter i det gemensamma arbetet för att skolan ska vara en trygg plats för alla
- medverka vid uppföljningar och revidering av planen

Vårdnadshavare ansvarar för att:

- ta del av och ha kännedom om plan mot kränkande behandling och dess innehåll
- samverka med skolan och verka för att planen efterlevs

3 Utvärdering

3.1 Utvärdering av fjolårets plan

Uppföljning av planen genomförs i

- klass- och elevsamverkansmöte (ESAM) under maj månad
- elevhälsoteamet (EHT) i maj
- i arbetslag och skolgemensamt i juni

Utvärdering sker i samband med läsårets avslut i ledningsgruppens, elevhälsoteamet samt av skolledningen.

3.1.1 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Trygghet och studiero fortsätter att vara prioriterade områden. Studiero skattas lågt av elever och lärare i den enkät som genomförs under vårterminen.

Vi behöver

- fortsätta arbetet med att förankring av planen på samtliga nivåer
- fortsätta att öka tillämpningen av rutin för kränkingsutredningar

Vuxennärvaro som trygghetsskapande faktor lyfts av elever och personal. Uppföljning av aktuellt nuläge och planering av insatser har varit gynnsamt. Detta fortsätter under nuvarande läsår.

Arbetet med att skapa goda relationer med elever är en viktig del för att öka elevernas tillit till skolans personal. Vi fortsätter arbetet tillsammans med eleverna för att öka förståelsen för att det är att bidra till den gemensamma tryggheten att berätta för en vuxen om/när någonting har hänt.

3.2 Årets plan

Plan mot kränkande behandling utvärderas

- i klasserna inför elevsamverkansmöte (ESAM) i maj
- elevhälsoteamet (EHT) i maj
- personalgruppen i juni

Trygghetsvandring förbereds i klasserna och genomförs vid elevsamverkansmöte (ESAM) under september 2025. Förarbetet i klasserna är en del i utvärderingen av planen.

Uppföljning av planen sker under läsåret tillsammans med elevrådsrepresentanter och elevskyddsombud.

4 Kartläggning

4.1 Kartläggningsmetoder

Trygghetsvandring genomförs i september. Elevråd, kurator och rektor utgår från resultat från klassernas förberedelse i form av samtal kring begreppen trygghet och otrygghet. Från Ht25 sker detta i elevsamverkansmöte (ESAM).

I klasserna identifierades platser på skolan som upplevs trygga eller otrygga.

Samtal i mentorsgrupperna med utgångspunkt i tidigare plan mot kränkande behandling inför revidering av planen.

Samtal i arbetslagen med utgångspunkt i tidigare plan mot kränkande behandling inför revidering.

Nulägesanalys genomförs i samband med kompetensutvecklingsdag i september och oktober.

Underlag från elevhälsomöten, EHM (möten som genomförs med arbetslag och elevhälsoteam).

Skolsköterskans hälsosamtal med elever, information av betydelse för skolans arbete för trygghet och studiero delges i elevhälsoteamets möten.

Enkäter riktade mot elever, vårdnadshavare och personal genomförs under vårterminen.

Information som framkommer i utvecklingssamtal och andra samtal.

4.2 Områden som berörs av kartläggningen

Kränkande behandling, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

4.3 Hur personalen har involverats i kartläggningen

Samtal i mentorsgrupperna med utgångspunkt i tidigare plan mot kränkande behandling inför revidering av planen.

Samtal i arbetslagen med utgångspunkt i tidigare plan mot kränkande behandling inför revidering.

Elevhälsomöten, EHM (möten som genomförs med arbetslag och elevhälsoteam).

Samtal vid konsultation med elevhälsoteamet.

Vid APT i arbete för en gemensam god arbetsmiljö.

Skolgemensamt arbete under kompetensutvecklingsdagar.

Enkät riktade mot personal genomförs under vårterminen.

Medarbetarenkät, genomförs under höstterminen.

Information som framkommer i medarbetarsamtal och andra samtal med skolledningen.

4.4 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen

Inför uppdatering av plan mot kränkande behandling har mentorer lett samtal med eleverna i mentorsgrupperna. Sammanfattning av elevernas erfarenheter, tankar och synpunkter har mejlats till rektor och skolans kurator.

I samband med trygghetsvandringen som genomfördes i september dokumenterades elevernas erfarenheter och reflektioner.

Enkäter riktade mot elever och vårdnadshavare genomfördes under vårterminen. Resultat från enkäterna ingår vid revidering av planen.

4.5 Resultat

Trygghetsvandring ht24

Frågeställningar som diskuterats i klasserna

- Vad betyder ordet trygghet för dig?
- Var kan jag känna mig trygg på skolan och varför är det tryggt just där?
- Vad betyder ordet otrygghet för dig?
- Var inne i skolan kan det kännas otryggt att vara? Varför är det otryggt där?
- Var ute runt skolan kan det kännas otryggt att vara? Varför är det otryggt där?

Trygghet enligt eleverna

- Att vara bekväm
- Att bry sig om varandra
- Att känna sig säker
- Att få vara sig själv
- Att må bra
- Inte behöva vara rädd
- Veta vart du ska
- Alla har någon att vara med

Trygga platser

- Hemklassrummen
- Tryggt att ha sin fasta plats och veta vart du ska
- Cafeterian, är den är öppen och det finns vuxna i närheten

Otrygghet enligt eleverna

- Cafeterian, när den är stängd och det är mycket folk
- Toalettutrymmet utanför aulan
  - upplevs ofräscht
  - stökigt med mycket folk
- Skolrestaurangen
  - mycket folk på liten yta
  - hög ljudvolym

Positiv förändring från förra året

- Hörnet vid cafeteria, minskad otrygghet

4.6 Analys

I den enkät som genomförts under vårterminen

- skattar elever trygghet högre än lärarna
- är elevernas skattning på frågor som gäller tilliten till att vuxna har koll på vad som sker på raster låg
- eleverna skattar även lågt på fråga om vuxna gör tillräckligt när elev blivit illa behandlad.
- studiero skattas lågt av elever och lärare.

Mobilfri skoldag har haft positiv effekt även om målet att alla elever skall lämna sin telefon hemma eller lämna in den under första lektionen inte är uppnått.

Cafeterian som en gemensam plats med tillgång smörgås under skoldagen är viktiga delar som gynnar tryggheten och samhörigheten på skolan. Att vuxna tar paus, lunch eller avsätter annan tid för att finnas nära eleverna i cafeteria är positivt.

Under läsåret 2024-2025 pågår arbete för att vidareutveckla Lagdagarna bland annat genom att förtydliga de delar där värdegrundsarbete ingår.

Elevcoacherna är ett välkommet tillskott från januari månad, två extra vuxna som rör sig på skolan och är tillgängliga i gemensamma utrymmen uppskattas av eleverna. Eleverna uppskattar möjlighet till samtal och coacherna kan bidra med lärdomar och observationer till övriga vuxna på skolan.

I det skolgemensamma arbetet har vi förbättrat systematiken i att fånga upp frågor, bearbeta dem och besluta om åtgärder. Under föregående läsår och inledningen av nuvarande läsår har vi gått mot ökad samsyn och utvecklats mot att nå gemensamma förhållningssätt. Vi ser positiva förändringar men arbetet mot visionen och de gemensamma mål som togs beslut om hösten 2020 fortsätter. Studiero och tilliten till de vuxna på skolan behöver stärkas.

5 Främjande och förebyggande utvecklingsinsatser

5.1 Kommande utvecklingsinsatser

5.1.1 Normer och värden

Trygghet

Elever: Trygghet	Indexvärde 2024			Indexvärde 2023		
	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Åk 7	Åk 8	Åk 9
Känner du dig rädd för andra elever i skolan?	8,4	9	7,6	8,4	8,2	8,4
Känner du dig rädd för någon lärare eller annan vuxen i skolan?	9,2	9,2	8,6	8,6	9	9,1
Känner du att du kan vara dig själv i skolan?	6,6	7,3	5,9	6,9	6,3	7,1
Känner du dig trygg i skolan?	6,9	7	6,5	7,3	6,5	7,3

Personal: Trygghet	Indexvärde 2024	Indexvärde 2023
Upplever du att eleverna kan vara sig själva i skolan?	5,5	5,2
Upplever du att eleverna känner sig trygga i skolan?	5,7	5,2

Elever: Förhindra kränkningar	Indexvärde 2024			Indexvärde 2023		
	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Åk 7	Åk 8	Åk 9
Litar du på att de vuxna i skolan gör tillräckligt om någon elev blir illa behandlad?	5,9	6,1	5,2	6,2	5,6	4,6
Tycker du att de vuxna i skolan har koll på vad som händer på rasterna?	4,9	5,8	4,9	5	4,4	5,2

Personal: Förhindra kränkningar	Indexvärde 2024	Indexvärde 2023
Upplever ni att vuxna i skolan har koll på vad som händer på rasterna?	6	5,8
Upplever ni att ni vuxna i skolan gör tillräckligt om en elev blir illa behandlad?	6,8	6,7

Demokratiskt och hänsynsfullt förhållningssätt

Elever: Studiero	Indexvärde 2024			Indexvärde 2023		
	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Åk 7	Åk 8	Åk 9
Hur ofta är det arbetsro på lektionerna?	5,8	6,3	5,5	5,1	5,3	5,6
Hur ofta är det så stökigt på lektionerna att du har svårt att koncentrera dig?	5	5,5	5,4	5,2	5,1	4,7

Personal: Studiero	Indexvärde 2024	Indexvärde 2023
Hur ofta går en stor del av lektionstiden till att upprätthålla ordningen?	4,6	5,2
Hur ofta upplever du att det är studiero på lektionerna?	6,3	6,8

Elever: Bemötande - lärare	Indexvärde 2024			Indexvärde 2023		
	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Åk 7	Åk 8	Åk 9
Tycker du att lärarna behandlar alla elever lika oavsett om de är flickor, pojkar eller har annan könsidentitet?	5,7	5,9	5,6	6,1	6,1	5,2
Känner du dig orättvist behandlad av någon lärare eller annan vuxen i skolan?	7,5	7,5	7,5	7,8	7,9	7

Elever: Bemötande - elever	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Åk 7	Åk 8	Åk 9
Hur tycker du att eleverna bemöter varandra i skolan?	5,8	5,6	5,6	5,6	6,2	5,5
Hur tycker du att eleverna bemöter vuxna i skolan?	5,3	6,1	5,3	5,5	6,5	5,3

Personal: Bemötande - elever	Indexvärde 2024	Indexvärde 2023
Hur tycker du att eleverna bemöter varandra i skolan?	5,4	5,8
Hur tycker du att eleverna bemöter er vuxna i skolan?	5,8	6,2

Elever: Kritiskt tänkande	Indexvärde 2024			Indexvärde 2023		
	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Åk 7	Åk 8	Åk 9
Hur mycket pratar lärarna om att allt man hör och läser, till exempel på internet, inte behöver vara sant (källkritik)	4,4	5,3	5	4,9	6,2	5,4
Hur mycket tycker du att ni elever får öva på att diskutera frågor där man kan tycka olika?	4,9	6,1	6,2	4,5	6,2	5,7

Personal: Kritiskt tänkande	Indexvärde 2024	Indexvärde 2023
Hur mycket pratar du med dina elever om att allt man hör och läser inte behöver vara sant (källkritik)?	6,3	6,9
Hur mycket får dina elever öva på att diskutera frågor där man kan ha olika uppfattning?	6,3	6,4

Personal: Uppföljning	Indexvärde 2024	Svar 2024 fördelade procentuellt					Indexvärde 2023
		I mycket stor utsträckning	I ganska stor utsträckning	I ganska liten utsträckning	I väldigt liten utsträckning/ inte alls	Vet inte	
I vilken utsträckning följs skolans kunskapsresultat upp?	5,2	4%	64%	18%	3%	11%	6,2
I vilken utsträckning följs elevernas upplevelse av trygghet upp?	5,6	4%	64%	29%	0%	4%	5,9
I vilken utsträckning följs elevernas upplevelse av studiero upp?	5,4	4%	57%	36%	0%	3%	5,5

Prioriterat mål	Aktiviteter	Slutdatum	Ansvarig	Typ av åtgärd
Varje elev ska känna sig trygg och må bra i skolan	Frukost	2025-06-30	Lilian Varnander	Främjande & förebyggande åtgärd
	Cafeteria	2025-06-30	Lilian Varnander	Främjande & förebyggande åtgärd
	Lagdagar	2025-06-30	Lilian Varnander	Främjande & förebyggande åtgärd
Varje elev ska utveckla ett demokratiskt och hänsynsfullt förhållningssätt	Mentorstid, mentors arbete	2025-06-30	Lilian Varnander	Främjande & förebyggande åtgärd
Skolans arbetsgrupper ska inom sina ansvarsområden ha tydligt formulerade mål med arbetet samt beskrivit hur dessa ska följas upp.	Strukturerade möten i arbetsgrupperna	2025-08-31	Lilian Varnander	Främjande & förebyggande åtgärd

6 Akuta situationer - rutiner vid anmälan om kränkningar, diskrimineringar och trakasserier

Enligt Skollagen ska personalen **anmäla** till rektorn om de får veta att barn/elev känt sig kränkt. Rektorn ska i sin tur anmäla uppgifterna vidare till huvudmannen. Skyldigheten gäller inte bara vid upprepade kränkningar, utan även vid enstaka händelser. Ingen värdering av allvaret i händelsen ska göras före anmälan. Uppgifterna som anmäls ska **utredas**. En utredning ska inledas så snart någon som arbetar på förskola/skola får veta att en elev känt sig kränkt. Med utredningen som utgångspunkt ska **åtgärder** vidtas som får eventuella konstaterade kränkningar att varaktigt upphöra.

6.1 Barn, elever och vårdnadshavare

6.2 Personal anmäler kränkning

Personalen anmäler händelsen snarast (helst samma dag) i Prorenata. Rektor och huvudman får då meddelande om att anmälan gjorts.

6.3 Rutiner för när barn och elever kränker varandra

6.3.1 Utred vad som hänt

Efter anmälan om kränkande behandling ska rektor (eller den rektor utser) starta en utredning. Syftet är att samla in tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma om barnet eller eleven har blivit utsatt och vilka åtgärder som i så fall måste genomföras för att få stopp på kränkningarna.

Utredningens storlek och genomförande anpassas till det enskilda fallet. I de flesta fall ingår att fråga alla inblandade vad som har hänt, det vill säga den som upplever sig kränkt och den som kan ha utfört kränkningen. Det kan också ingå att

- fråga andra barn, elever samt personal och vårdnadshavare
- ta reda på vad som händer på sociala medier och på andra fysiska och virtuella platser där barnen eller eleverna finns
- ta hjälp av särskild kompetens, som kuratorer eller psykologer, till exempel för att göra observationer
- läsa de inblandades mejl, sms, chattkonversationer eller liknande.

Rektor måste skaffa sig en egen uppfattning om vad som har hänt. Det räcker inte att låta utredningen stanna vid att ord står mot ord.

6.3.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna

Om ett barn eller en elev har blivit utsatt för kränkande behandling är huvudmannen skyldig att snabbt vidta åtgärder. De ska leda till att kränkningarna upphör helt. Vilka åtgärder som behövs beror på vad utredningen visar.

Tänkbara åtgärder kan vara att

- samtala med barn, elever och eventuellt vårdnadshavare
- hålla ökad uppsikt, särskilt på platser och tidpunkter som har visat sig vara riskfyllda
- tilldela en assistent eller en resursperson för den eller de som kränker
- se över gruppindelningar och schemaläggning
- göra insatser med hjälp av kurator och psykolog
- genomföra disciplinära åtgärder enligt skollagen respektive de arbetsrättsliga reglerna.

6.3.3 Följ upp och utvärdera

Följ upp och utvärdera åtgärderna för att vara säker på att kränkningarna inte fortsätter. Om det visar sig att den kränkande behandlingen inte har upphört – genomförs nya eller kompletterande åtgärder för att stoppa kränkningarna.

6.3.4 Dokumentera

Hela utredningen och åtgärderna dokumenteras. Utredningen är ett viktigt underlag för att kunna följa upp effekterna av åtgärderna. Genom dokumentation kan rektor och huvudmannen uppmärksamma om kränkningarna är del av ett större problem som kräver mer generella insatser.

6.4 Rutiner när barn eller elev kränks av personal – utredning

6.4.1 Utred vad som hänt

Efter anmälan om kränkande behandling ska utredningen genomföras av person utsedd av skolchef.

Syftet är att samla in tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma om barnet eller eleven har blivit utsatt och vilka åtgärder som i så fall måste genomföras för att få stopp på kränkningarna.

Utredningens storlek och genomförande anpassas till det enskilda fallet. I de flesta fall ingår att fråga alla inblandade vad som har hänt, det vill säga den som upplever sig kränkt och den som kan ha utfört kränkningen. Det kan också ingå att

- fråga andra barn, elever samt personal och vårdnadshavare
- ta reda på vad som händer på sociala medier och på andra fysiska och virtuella platser där barnen eller eleverna finns
- ta hjälp av särskilt kompetens, som kuratorer eller psykologer, till exempel för att göra observationer
- läsa de inblandades mejl, sms, chattkonversationer eller liknande.

Rektor måste skaffa sig en egen uppfattning om vad som har hänt. Det räcker inte att låta utredningen stanna vid att ord står mot ord.

6.4.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna

Om personal har utsatt ett barn eller en elev för kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier ska närmsta chef besluta om åtgärder mot denne. Beslut om arbetsrättsliga åtgärder ska alltid konsulteras med HR-avdelningen. I sådana ärenden ska skolchef informeras.

6.4.3 Följ upp och utvärdera

Följ upp och utvärdera åtgärderna för att vara säker på att kränkningarna inte fortsätter. Om det visar sig att den kränkande behandlingen inte har upphört – genomför nya eller kompletterande åtgärder för att stoppa kränkningarna.

6.4.4 Viktigt att dokumentera

Hela utredningen och åtgärderna dokumenteras. Utredningen är ett viktigt underlag för att kunna följa upp effekterna av åtgärderna. Genom dokumentation kan rektor och huvudmannen uppmärksamma om kränkningarna är del av ett större problem som kräver mer omfattande generella insatser.

7 Begrepp

7.1 Diskriminering

Diskriminering är när förskola/skola på osakliga grunder behandlar ett barn/elev sämre än andra barn/elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

7.2 Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att ett barn/en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till en förskola med motiveringen att det redan går så många flickor på den aktuella förskolan.

7.3 Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en förskola/skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringssätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar ett barn/en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla barn/elever serveras samma mat, kan förskola/skola indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

8 Trakasserier och kränkande behandling

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker ett barns/elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder.

8.1 Trakasserier

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker ett barns/elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan). Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel ”kvinnliga”, ”homosexuella” eller ”bosniska” egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad ”blatte”, ”mongo”, ”fjolla”, ”hora”, eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att ett barn/elev känner sig hotad, kränkt eller illa behandlad.

8.2 Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker ett barns/elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

8.3 Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Vuxna måste vara uppmärksamma på och agera i situationer där barnens/elevernas lek inte präglas av frivillighet, ömsesidig nyfikenhet och intresse.

9 Repressalier

Personalen får inte utsätta ett barn för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att vårdnadshavaren har anmält förskolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling.

10 Diskrimineringsgrunder

10.1 Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- En flicka går före en pojke i kön till en förskola med motiveringen att det redan finns en stor majoritet pojkar på förskolan. [diskriminering]
- När barnen leker på gården berättar Peter för sin förskollärare Gunilla att han vill ha en likadan röd mössa som Fatima. Han tycker att den är väldigt fin med små glitterhjärtan på. Gunilla säger skrattande ”Då kanske vi ska kalla dig för Petra, så att de andra inte tror att du är Fatima”. Hon berättar för de andra barnen om det och alla skrattar åt Peter. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst (sexuella trakasserier)

10.2 Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från ”det normala”.

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Sedan ett år tillbaka markerar Erik, 5 år, tydligt att hon helst vill vara flicka och kallas hon och henne. Föräldrarna har gått med på hennes önskemål att bära klänning. En dag är Erik ledsen när pappa kommer till förskolan för att hämta henne. Hon berättar att hon inte fick följa med på utflykt eftersom hon vägrade att ta på sig ett par byxor. Pappa frågar personalen varför Erik skulle byta till byxor och får svaret: ”Det får vara någon måtta med tramset.” Pappan blir också uppmanad att i fortsättningen klä Erik i ”riktiga kläder” eftersom några barn har börjat reta henne för att hon bär klänning. [diskriminering och trakasserier]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. (trakasserier)

10.3 Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola/skola med många barn med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn när man tar in nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. [diskriminering]
- En av förskollärarna uttalar sig negativt om polacker inför barnen. I barngruppen finns det ett polskt barn som tar illa vid sig. [trakasserier]
- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria A, då svenska inte är hennes modersmål. (diskriminering)

10.4 Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringsskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Axel går i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens söndagsskola. Hans dagbarnvårdare säger ”Usch, vilket trams! Ska du bli en sådan där bibelfanatiker?” [trakasserier]
- Salima blir ledsen eftersom några av de andra barnen brukar skratta åt hennes mamma som bär muslimsk huvudduk när hon kommer och hämtar henne. En av barnskötarna tröstar Salima, men vidtar inga andra åtgärder. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk med motiveringen "Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck". Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. (diskriminering)

10.5 Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Anna som har ADHD får inte börja på samma förskola som sin storebror. Kommunen, som tillämpar syskonförtur, tycker i detta fall att Anna ska börja på en annan förskola. Där finns det andra barn med samma diagnos och personalen har därför kunskap om denna. [diskriminering]
- David har muskeldystrofi som gör att han går klumpigt och ostadigt och har lätt för att falla. Några av barnen brukar reta David och kallar honom ”Snubbelfot”. Personal har hört att han blir retad, men har inte vidtagit några åtgärder. [trakasserier]
- Patrik som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta stilla. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden "ADHD-barn borde inte få gå på högstadiet!". (diskriminering och trakasserier)

10.6 Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Det har gått bra på förskolan tills James äldre bror kommer på besök. Några av barnen har hört när deras storsyskon i negativa ordalag kallat James bror för bög. Nu får James inte vara med och leka eftersom han har en ”äcklig” storebror. Eftersom en av de vuxna på förskolan hör ordväxlingen utan att reagera känner James att han inte har någon att vända sig till. [trakasserier]
- Johanna är ny på förskolan och ska fylla i sitt familjetråd. Hon får en förtryckt mall där mammans och pappans namn ska fyllas i. Hon vill ha ett nytt papper med mamma och pappa, men får till svar att hon kan stryka över pappa och skriva dit ”den andra tantens” namn. [diskriminering]
- James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. (trakasserier)
- På skolan anordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. (diskriminering)

10.7 Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd. Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i förskolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelse som kan vara trakasserier:

- Malte är den enda sexåringen som går kvar i förskolan och inte har börjat i förskoleklass. Det är hans föräldrar som valt det. De andra barnen retar honom ofta för det. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men det fortsätter i alla fall. (trakasserier)

VÅLDSPYRAMIDEN

Handlingsplan – vad göra, komplettering till Plan mot...

Exempel 1 vuxen passerar två elever som slåss – ”konflikt mellan två elever”

1. Avbryta om möjligt
2. Om behov söka hjälp, eventuellt skicka en elev efter fler vuxna (ge uppdraget till en elev)

Om det är många elever på platsen hjälps vuxna åt med att få undan ”åskådarna”.

OBS! vuxna behöver ha god dialog för bedömning av vem som kan frigöra sig för att genomföra samtal. Viktigt med respekt för kollega som har någonting hen måste hantera.

3. De som slagits tas med till varsitt rum
Om det går att nå mentor är det bra om hen kallas till ”sin” elev.

Ett första enskilt samtal med de berörda eleverna (var för sig)
Om möjligt är vi två vuxna, en som leder samtalet och en som antecknar

Dokumentation enligt Prorenata – Anmälan kränkande behandling
*mallar – anmälan och utredning (samtalsmall)
4. Situationen löses via det första samtalet.
5. Den/de som haft samtal 1 kontaktar mentor och kommer överens om vem av dem som kontaktar VH. Det är en fördel om den som haft samtal med eleven har kontakten med VH. I samtalet informeras VH om att vi arbetar med en kränkingsutredning.
6. Arbetslaget avgör om inblandad elev kan slutföra skoldagen och var den skall vara under det som återstår av dagen? Om bedömning blir att elev behöver hämtas av VH alternativt skickas hem måste rektor informeras (räcker med information). Det är OK att höra med rektor för att stämna av.
7. Kränkingsanmälan görs av en av de som haft ett första samtal om en av eleverna som är utsatt.

Om båda eleverna upplever att de är utsatta görs två anmälningar. I detta fall lägger båda de som antecknat från samtal 1 in detta i var sin anmälan.
8. Boka dag för uppföljning, avstämning att det är lugnt mellan de inblandade.
9. Om bedömningen är att händelsen bör polisanmälas kontaktas rektor.

Exempel 2 en vuxen passerar elever som slåss

1. Avbryta om möjligt
2. Om behov söka hjälp, eventuellt skicka en elev efter fler vuxna (ge uppdraget till en elev)

Om det är många elever på platsen hjälps vuxna åt med att få undan "åskådarna".

3. Situationen går inte att avbryta – ring 112
Ange pågående våld på Alirskolan i Bollnäs
Adress: Läroverksgatan 39

Polisen ansvarar för sin hantering.

Skolans ansvar för hantering av kränkingsutredning – se exempel 1

OBS! vuxna behöver ha god dialog för bedömning av vem som kan frigöra sig för att genomföra samtal. Viktigt med respekt för kollega som har någonting hen måste hantera.

Information till kollegor på skolan

- Vid behov av snabb information om att vuxna på skolan behöver vara uppmärksamma delas kort info av inblandad vuxen via Teams. Ange "För kännedom - elever åk X har varit inblandade i händelse/slagsmål" (inga namn anges).
- Sammanfattning efter skoldagen delas vid behov av rektor.